

Životné prostredie

revue pre teóriu a tvorbu životného prostredia

Roč. XXX

2/1996

Obsah

P. Noskievič: K otázkám životnosti svetových zdrojů energie	61
P. Bilický: Energetická koncepcia Slovenskej republiky do r. 2005 – z hľadiska životného prostredia	64
E. Slaninka: Obnoviteľné energetické zdroje a možnosti ich využívania v Slovenskej republike	69
J. Kaminský: Možné využití obnovitelných zdrojů energie v České republice	74
P. Kolat: Uhlí kontra životní prostředí	76
R. Apalovič: Biomasa – obnoviteľný zdroj surovín a energie	81
M. Horák: Kogeneračné jednotky	83
J. Babčan a kol.: Environmentálno-geochemický výskum v Malých Karpatoch	88
E. Dudinská, V. Ševelová: Informačný systém životného prostredia mesta Košice	92
Tribúna	
M. Mistríková: Pripomenky k aktualizácii energetickej koncepcie SR do r. 2005	97
Kontakty	
M. Ciranová, E. Bédi: Energetické programy Európskej únie (rozhovor s predstaviteľmi EÚ)	99
Esej	
D. Dokulilová: Sociální ekologie	103
Aktuality	
L. Miklós: Kultúra a životné prostredie	59
J. Oszlányi: Konferencia EuroMaB	105

Energetické zdroje

Či si to uvedomujeme, alebo nie - bez energie niet života. Naviac, je to veľmi kontroverzná súčasť nášho života. Diskusia na tému energia, prebiehajúca u nás (Gabčíkovo, J. Bohunice, Mochovce) i v zahraničí, patria k tým najhorúcejším. Otázky vplyvu na životné prostredie, bezpečnosti zdrojov, resp. záujmov verejnosti, narážajú často na záujmy lobbystických skupín a kapitálu. Orientácia laika v tejto diskusii nie je vždy jednoduchá. Toto číslo si kladie za cieľ prezentovať názory odborníkov na energetiku a jej budúci vývoj z rôznych pohľadov, a tak aspoň sčasti vyplniť medzeru v informovanosti a priblížiť čitateľovi podstatu tohto problému.

Vzhľadom na to, že problematika energetiky je mimoriadne široká, prezentujeme len časť spektra názorov, zahŕňajúcich tak využívanie fosílnych palív, ako aj alternatívnych riešení na báze obnoviteľných zdrojov energie. I keby sa diskusia orientovala výlučne na výstavbu nových zdrojov a nebral by sa do úvahy potenciál úspor, existuje značné riziko, že aj tak obmedzené kapitálové možnosti sa budú využívať neefektívne. Platí to hlavne vtedy, ak úspory energie vychádzajú lacnejšie, ako jej vlastná výroba, čo je charakteristické aj pre situáciu u nás. Programy úspor, resp. zvyšovania energetickej efektívnosti, napr. formou výstavby kogeneračných jednotiek, by preto mali mať v rámci energetickej politiky prednosť pred výstavbou nových zdrojov. Existuje viacero spôsobov ako takémuto smerovaniu energetiky účinne pomôcť. Jedným z nich je aj činnosť rôznych konzultačných stredísk vrátane tých, ktoré zriadila Európska únia v krajinách bývalej východnej a strednej Európy, s cieľom zefektívniť využívanie domácich zdrojov a podporiť rozvoj netradičných zdrojov energie.

Otázkam obnoviteľných zdrojov sa v tomto čísle venuje značná pozornosť. Dôvodom je niekoľko. Zásoby fosílnych palív budú v relatívne krátkej dobe vyčerpané. Stupeň ich využívania okrem toho výrazne ovplyvňuje kvalitu životného prostredia i zdravia nás všetkých. Existuje však ešte iný, morálno-etický dôvod, pre ktorý by sme sa mali hlbšie zamyslieť nad súčasným spôsobom využívania surovín vrátane fosílnych palív. Konzumne orientované spoločenské vedomie (rovnako u nás, ako aj vo vyspelých krajinách) spôsobilo, že dnes si nikto nekladie otázku, či máme morálne právo vyťažiť všetko, čo príroda vyprodukovala za milióny rokov, zanechať budúcim generáciám "dieru v Zemi" a zafažiť ich odpadom, s ktorým si v súčasnosti nevieme, resp. nechceme poradiť. Existujú hodnoty, ktoré sa nedajú finančne vyčíslieť, alebo ich len veľmi ťažko možno odhadnúť (náklady na poškodzovanie životného prostredia, zdravia ľudí, kultúrneho dedičstva, biodiverzity atď.). Tieto náklady dnes nie sú zahrnuté v cenách energie, a preto častý argument, že energia z obnoviteľných zdrojov je drahšia ako z fosílnych palív, zahŕňa len časť pravdy.

Širšiemu využívaniu obnoviteľných zdrojov sa vo svete dnes ešte len kladú základy (a to často veľmi slabé), pričom sa ukazuje, že ťažisko energetiky bude ešte dlho spočívať vo využívaní fosílnych palív. Vedomie, že Zem sme nedostali do daru, ale že ju máme len požičanú od našich detí, by však malo byť hnacím motorom, aby táto doba nezanechala na nej nenapraviteľné škody.

Emil Bédi, Miloslav Herčík

M. J. Lisický: Revitalizácia rieky Morava	105
P. Urban: Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku	106
L. Seko: Environmentálna výchova a vzdelávanie	108
Z. Izakovičová: Územné systémy ekologickej stability	108

Recenzie

M. Ružička: Život v savanách	110
M. Ružička: Huby do vrečka	111

Contents

P. Noskievič: To the Problems of Life of World Power Sources	61
P. Bilický: Energetic Conception of the Slovak Republic up to the Year 2005 – in Relation to the Environment	64
F. Slaninka: Renewable Energetic Sources and Possibilities of their Utilization in the Slovak Republic	69
J. Kaminský: Possible Utilization of Renewable Energy Sources in the Czech Republic	74
P. Kolat: Coal versus Environment ...	76
R. Apalovič: Biomass – Renewable Resource of Raw Materials and Energy	81
M. Horák: Cogeneration Units	83
J. Babčan et al.: Environmental and Geochemical Research in the Malé Karpaty Mts	88
E. Dudinská, M. Ševelová: Information System for the Environment of Košice	92

Tribune

M. Mistríková: Remarks on Actualized of Energetic Conception of SR up to Year 2005	97
---	----

Contacts

M. Círanová, E. Bédi: Energetic Programme of European Union (Discussion with the Representatives of EU)	99
--	----

Essay

D. Dokulilová: Social Ecology	103
--	-----

Energetic Sources

Whether we are conscious or not - life does not exist without energy. Moreover it is a very disputable part of our life. Discussions on the theme "energy" going on in our country (Gabčikovo, J. Bohunice, Mochovce) and abroad belong to the hottest ones. The questions of environmental impacts, safety of sources, and/or interests of the public meet very often with the interests of lobby groups and capital. In this discussion the orientation of a layman in the given issue is not always simple. This issue sets an aim of presenting the opinions of specialists on energetics and its further development from different viewpoints and so to fill up to a certain extent the gap in knowledge and to approach the base of the discussed problem to our readers.

On account of the fact that the problem of energetics is particularly wide, we present only a part of opinions including utilization of fossil fuels as well as also alternative solutions on the base of renewable energy sources. If the discussion were oriented only to the formation of new sources and the potential of savings has not been taken into consideration there is a great risk that limited capital possibilities will be used non-effectively. This is valid mainly, when savings of energy are cheaper than its production that is characteristic also for the situation in our country. Therefore the programmes for savings, and/or increasing energetic effectiveness, e.g. by construction of cogeneration units, would have some preference to formation of new sources within the frame of energetic policy. There are several ways how to help such a kind of energetics. One of them is also the activity of different consultation centres including those formed by European Union in the former countries of Eastern and Middle Europe with the aim to make the utilization of local sources more effective and to support the development of non-traditional energy sources.

In this issue a special attention is devoted to the problem of renewable sources for different reasons. Supplies of fossil fuels will be exhausted in a short time. Moreover the degree of their utilization significantly influences the quality of the environment as well as the health of all of us. There is also a different, moral-ethic reason for which we would think deeply on the present way of utilization of sources including also fossil fuels. Consumely oriented social conscious in our country as well as in different well-developed countries has brought us to a state that now nobody puts the question whether we have a moral right to exhaust everything that nature produced during millions of years, to leave "a hole in the Earth" for future generations and to load them with waste the problem of which we cannot, and/or do not want to solve. There are values that are impossible to be expressed financially, or with difficulties (expenses on damage of the environment, human health, cultural heridity, biodiversity etc.). Today these expenses are not included in the price of energy and therefore a frequent argument that energy from renewable sources is more expensive than that from fossil fuels, is true only partly.

In the world today only foundations are laid for wider utilization of renewable sources (often very weak ones) and at the same time it is showed that the main point of energetics will be the utilization of fossil fuels for many years. The conscious that we did not get the Earth as a present, but we have borrowed it from our children, would be a motive power so that this period would not leave irreparable injuries on the Earth.

Emil Bédi, Miloslav Herčík

Recent news

L. Miklós: Culture and Environment	59
J. Oszlányi: Conference of EuroMaB	105
M. J. Lisický: Revitalization of the Morava River	105
P. Urban: Research and Protection of Mammals in Slovakia	106
L. Seko: Environmental Upbringing and Education	108

Z. Izakovičová: Territorial Systems of Ecological Stability	108
--	-----

Reviews

M. Ružička: Life in Savannas	110
M. Ružička: Mushrooms to the Pocket	111